



## Prostodušnež v kabarejski perspektivi



Colin Teevan: Švejk.  
Režija Jaka Ivanc.  
Mestno gledališče ljubljansko  
in Gledališče Koper.  
★★★★

### Ana Perne

Mestno gledališče ljubljansko se v tekoči sezoni tematsko posveča 20. stoletju, znotraj tega širokega okvira pa se tudi pridružuje siceršnjemu (gledališkemu) obeleževanju obletnice začetka prve svetovne vojne. Med dela, ki so sooblikovala prejšnje stoletje, vsekakor sodi roman češkega pisatelja in humorista Jaroslava Haška Prigode dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni, satirično delo, ki ga je avtor idejno snoval že pred »veliko vojno«, uresničil (v sicer nedokončani obliki) pa v desetletju po njej. Švejk je od tedaj pridobil prepoznavnost kot figura prostodušnega človeka, med različnimi upodobitvami pa se nemalokrat pojavlja tudi v gledaliških priredbah. Tokratna, ki je nastala v koprodukciji z Gledališčem Koper, izide iz dramatisacije irskega avtorja Colina Teevana iz leta 1999, ki nosi preprost naslov z imenom protagonista – Švejk (v upoštevanju obstoječih poslovenitev izrazja iz Haškovega romana in tako tudi njegovega specifičnega kolorita jo je prevedla Tina Mahkota).

Haškovo delo, ki se v podajanju naslovnih prigod strukturira kot serija Švejkovih dogodivščin, Teevan preoblikuje

v igro kabarejskega značaja, ki ji okvir ter uvodne (in posamezne notranje) takte dajeta ter v dogajanje pripovedno posežeta dodana lika Fusnota in One-Man Band, prvi za pisalnim strojem, drugi za gramofonom. V aktualni uprizoritvi, ki jo režijsko podpisuje Jaka Ivanc in pri kateri kot dramaturginja ter – skupaj z drugimi ustvarjalci – avtorica odrske priredbe sodeluje Ira Ratej, slednji prejme pomenljivejšo oznako: Gloria Mundi. Navsezadnje usmerja pogled na svet v malem, ko sledi Švejkovim pripetljajem vse od razpravljanja ob pivu pri krčmarju Palivcu naprej. Dogodivščine se tako še vedno nizajo, a so v dramski oziroma odrski priredbi vpete v sklenjenost prikaza malega človeka znotraj minevanja sveta. Ivanc, ki je z Barbaro Stupico tudi scenograf uprizoritve, par osrednjih nosilcev vlog slave sveta in opombe pod črto »k uradni zgodovini« večidel umešča, ob nekaterih (denimo glasbenih, pa udarnih sklepnih) intervencijah v dejanje, na rob odra, na katerem se sicer z vrsto premičnih, v podajanju prostorskih oznak dokaj osnovnih elementov menjujejo številna prizorišča dogajanja. Prizori, ki nanizajo precej veliko število oseb, tako stečejo v čvrstem ritmu sprememb, ob glasbenih (Davor Herceg) in koreografskih (Dejan Srhoj) točkah, ki črpajo v zgodovinskem času nastanka predloge. Ivančeva postavitev namreč ne izvaja kakšnih časovnih premikov (tudi na ravni kostumografije Lea Kulaša ne), da bi poudarila aktualnost Haškove satirične

ne osti, uperjene proti vsakovrstnim družbenim institucijam.

Med enim in drugim »pokornim javljanjem« Švejka tudi zagledamo v znani podobi človeka, ki ga je »specialna komisija uradno razglasila za bebca« in ki zdaj brez pomislekov izvaja navodila nadrejenih – prav s takšnim izpolnjevanjem nalog pa ta dobri vojak obenem smeši sam (vojaški) sistem. Lotos Vincenc Šparovec upodobi Švejka v velikem zamahu optimizma, v vselej zarišanim nasmehom na obrazu, v kakršni koli situaciji se že znajde; z vpetostjo v vojaško kolesje se pojavi kot karakteristična figura vojaka v dolgem plašču, komičen lik, ki ima vedno na zalogi »pripravno« anekdoto in ki ga nič ne spravi s tira – v nasprotju z doživljanjem oberlajtnanta Lukáša Gašperja Tiča, s katerim nastopi v paru in ki se od pokončnega nadporočnika ob vseh pregledavah, ki mu jih povzročajo Švejkova »dobra« dejanja, preda sprizajzenju s svojim »pucflekom« in vse bolj krči.

Švejk v Ivančevi režiji se tako izkaže za uprizoritev, ki gibko izpeljuje bogato dogajanje in ga spretno podaja na temelju Teevanovega kabarejskega zastavka. Dramatisacijo tudi nekoliko obdela – le da ne povsod s primerljivimi rezultati, saj se vključitev pisemskega materiala resnejših tonov (tudi v navezovanju na naš prostor v vojnem času) ne uresniči kot dejansko potreben dodatek h končnemu posegu v komedijsko strukturo. ✕



Gašper Tič kot oberlajtnant Lukáš in Lotos Vincenc Šparovec kot vselej prostodušni Švejk predstavljata osrednjo igralsko os nove koprodukcije Mestnega gledališča ljubljanskega in Gledališča Koper. ■ Jaka Ivanc